
Prof. MUDr. Jan Gross a Psychiatrická léčebna v Opavě

Česká a slovenská psychiatrická obec mají ve společných dějinách vynikající osobnost evropského formátu, která téměř čtvrt století řídila největší německou psychiatrickou kliniku. Touto osobností byl prof. MUDr. Jan Gross, CSc., v letech 1970–1993 lékařský ředitel univerzitní Psychiatrické kliniky v Hamburku – Eppendorfu.

Ani jubilejní životopis prof. Grosse k jeho šedesátinám [1], ani nekrolog [2] z r. 1999 neuvádějí, že prof. Gross působil v r. 1959 v Psychiatrické léčebně v Opavě. Snad skromná vzpomínka zaplní bílé místo v historii opavského ústavu i našeho oboru.

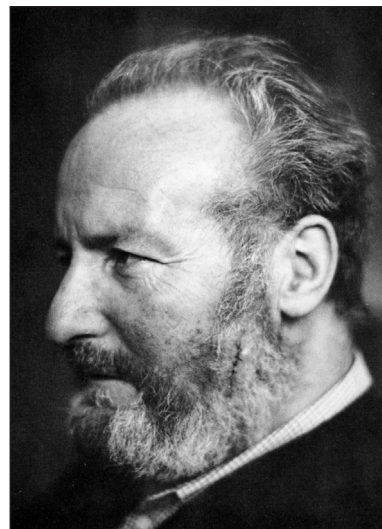
Jan Gross se narodil 3. prosince 1928 v bratislavské lékařské rodině. Pro židovský původ byl od svých 16 let nacisty uvězněn v koncentračním táboře Bergen – Belsen, kde zahynula jeho matka. Po osvobození byl prof. Gross dlouhodobě léčen pro plicní tuberkulózu. Promoval na bratislavské lékařské fakultě r. 1953. Psychiatrickou praxí prošel v levočské nemocnici u prim. MUDr. Leonarda Rektora, poté na Psychiatrické klinice LF Komenského univerzity v Bratislavě u prof. MUDr. Ernesta Guensbergera, DrSc. Prof. Gross atestoval v r. 1957 a byl přijat na řádnou vědeckou aspiranturu brněnské psychiatrické kliniky (školitel prof. MUDr. Josef Hádlík). V květnu až srpnu 1959 léčil prof. Gross nemocné Psychiatrické léčebny v Opavě řízenou hypotenzí. Na toto téma prof. Gross obhájil dizertaci (CSc.) v r. 1960 a téhož roku habilitoval (doc.). V letech 1959–1964 absolvoval psychoanalytický výcvik u Bohodara Dosužkova. Od r. 1960 prof. Gross pracoval ve Výzkumném ústavu psychiatrickém v Praze u prof. MUDr. Lubomíra Hanzlíčka, DrSc., kde se věnoval s MUDr. Ludvíkem Švábem, CSc., výzkumu sensorické a sociální deprivace. V roce 1967 prof. Gross zřídil a vedl laboratoř pro sensorickou deprivaci na Psychiatrické klinice v Hamburku – Eppendorfu. Po sovětské invazi do Československa v r. 1968 se prof. Gross rozhodl s rodinou emigrovat a pokračoval v práci v Hamburku. Od r. 1970 byl prof. Gross po 23 let přednostou Psychiatrické kliniky Univerzitní nemocnice Hamburg – Eppendorf. Prof. Gross zemřel 22. července 1998. Manželka Ludmila je psychiatrem, syn Thomas lékařem, vnučka studuje medicínu, takže v rodině je věrnost lékařskému povolání již čtyřgenerační tradicí.

Od května do srpna 1959 jsem pracoval jako sekundární lékař na pavilonu 19 Psychiatrické léčebny v Opavě u prim. MUDr. Františka Hájka, tehdejšího ředitele ústavu. V téže době na stanici 19A po čtvrt roku prof. Gross [3] léčil depresivní neurozy a lehčí endogenní deprese řízenou hypotenzí. Pomocí ganglioplegik hexamethonia,

pentamethonia a thiamethonia prof. Gross uváděl nemocné do ortostatické hypotenze. Mozková hypoxie vyvolávala někdy až lehkou euforii, nikoliv nepodobnou alkoholovému opojení. V tomto stavu prof. Gross prováděl intenzivní psychoterapii. Kurz patnácti až dvaceti zákroků

trval přibližně tři týdny. Léčebné výsledky byly objektivizovány jednak podle Malamud – Sandsovy škály, jednak klasifikací podle Serejského. Metodu řízené hypotenze rozpracovali anesteziologové, aby chirurgům nekrvácelo operační pole [4]. Z domácích autorů se řízenou hypotenzí zabýval Pokorný [5] v Ústřední vojenské nemocnici v Praze. V psychiatrických indikacích metodu rozpracovali Gross a Rektor [6]. V opavské psychiatrické léčebně prof. Gross klinicky testoval při řízené hypotenzí originální domácí ganglioplegikum thiameton [7]. Prof. Gross nás v Opavě naučil používat dvojslepé studie a zkřížené studie, škálovat léčebné výsledky, žádat o separátní výtisky do celého světa a referovat z cizojazyčné literatury. Jednak pod vlivem prof. Grosse, jednak pod vlivem J. L. Morena, který v r. 1959 navštívil psychofarmakologickou konferenci v Jeseníku, došlo v opavské psychiatrické léčebně k vlně vědeckých aspirantur; dizertační práce obhájili Jiří Mišurec (1965), Ilja Sokol a Ladislav Hosák (1966), Harry Buxbaum a Quido Kümpel (1967), René Grumlík (1968), František Uhlíř a Oldřich Ambrúz (1969), Leo Puszkailer (1975), Irena Strossová (1977), Vlasta Satková (1978), Vladimír Štastný (1981), Vladimír Mikula (1982), Libor Chvíla a Miroslav Mocek (1985). Kandidatura věd se vedle druhé atestace z psychiatrie stala po léta opavskou primářskou normou. Prof. Gross byl rovněž „head hunter“ svého školitele prof. Hádlíka; v Opavě pro brněnskou psychiatrickou kliniku prof. Gross vyhlédl budoucího profesora Masarykovy univerzity v Brně, elektroencefalografologa prof. MUDr. Jiřího Mišurce, DrSc.

Svoji reminiscenci na pobyt prof. Grosse v opavské léčebně končím jeho profesním vyznáním: „*Psychiatrie je nepochybně specificky nejlidštější lékařskou disciplínou*“ [8].

Předneseno na konferenci Komplexní terapie psychóz v praxi, Psychiatrická léčebna v Opavě, 10. – 11. května 2007.

LITERATURA

1. **Schönfelder, R.:** Lieber Jan Gross. In: Pfäfflin, R., Appelt, H., Krausz, M., Mohr, M. (ed.), *Der Mensch in der Psychiatrie*, Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, 1988, s. 1-4.
2. **Raboch, J., Raboch, J.:** Prof. MUDr. Jan Gross zemřel. *Čes. a slov. Psychiat.*, 95, 1999, č. 2, s. 106.
3. **Gross, J.:** Terapeutické použití cerebrální hypoxie v psychiatrii. Kandidátská dizertační práce, 1959, školitel prof. MUDr. Josef Hádlík.
4. **Little, D.:** *Induced hypotension during anesthesia and surgery*. Thomas, Springfield, 1955.
5. **Pokorný, J.:** Řízená hypotenze v anesteziologii, *Albertova sbírka*, sv. 24, SZDN, Praha, 1959.
6. **Gross, J., Rektor, L.:** Terapeutické použití riadenej hypotenzie v psychiatrii. *Čs. Psychiat.*, 53, 1957, č. 1, s. 26..
7. **Gross, J., Hosák, L.:** Our experiences with the use of thiamethon in controled hypotension. *Med. Inform. Serv.*, 4, 1996, č. 5, s. 98-100; Gross, J., Hosák, L., Naše zkušenosti s použitím Thiametonu při řízené hypotensi, *Farmakoter. zprávy*, 8, 1962, č. 2, s. 117 – 121.
8. **Gross, J., In: Pfäfflin, F. et al. (ed.),** ut supra¹, S. 1: „Es besteht wohl kein Zweifel, dass die Psychiatrie die spezifisch menschlichste der medizinischen Disziplinen ist.“.

MUDr. Ladislav Hosák, CSc.

MAGNETICKÁ REZONANCE – HLAVY, MOZKU A PÁTEŘE

Zdeněk Seidl, Manuela Vaněčková

Magnetická rezonance (MR) se stala vyšetřením, které v současné době využívá téměř každý lékař ve své diagnostické rozvaze a patří k nejčastěji užívaným zobrazovacím metodám v neuroradiologii. Uvedená monografie je první publikací s danou tematikou vydanou v ČR.

Autoři vycházejí ze zkušeností z vyšetření více než 50 000 pacientů. Nejedná se o neuroradiologii, kde by se autoři podrobněji zabývali ostatními vyšetřovacími metodami jako CT, SPECT, PET, kromě případů, kdy z diagnostických a diferenciálně diagnostických důvodů to považovali za nevyhnutelné. Rovněž rozsah kapitol je přizpůsoben účelně tématu, je zaměřen na oblasti, kde MR je dominantní zobrazovací modalitou, např. patologické

procesy bílé hmoty mozkové.

Kniha poskytuje přehledné členění a rychlou orientaci v textu, kde většina klinických jednotek je doprovázena částí obecnou, dále klinickou symptomatologií a zobrazením v MR (doplněným diferenciální diagnostikou).

Zcela unikátní je obrazová část (na 650 obrázků!), kde prakticky každá klinická jednotka je dokumentována obrazem MR (naprostá většina nálezů je z vlastního archivu autorů). V knize pak najdete i kapitolu fyzikálních principů a technik vyšetření MR.

Publikace je určena zejména neurologům, neurochirurgům a lékařům, kteří se zabývají zobrazovacími metodami. Nezapomínejme ale, že i indikujícími lékaři k vyšetření MR jsou specialisté doslova všech odborností. MR se také stala nedílnou součástí předatestační přípravy odborníků z radiologie, neurologie, rehabilitace a dalších odborností, ale v současnosti je i samozřejmou součástí výuky pregraduální.

Vydalo nakladatelství Grada Publishing a.s. v roce 2006, formát R4, pevná vazba, 324 stran, cena 990 Kč, 1570 Sk, ISBN 978-80-247-1106-5, kat. číslo 3003.

Objednávku můžete poslat na adresu: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP, Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: nts@cls.cz